Stenogrammid

XIV Riigikogu, I Istungjärk, täiskogu korraline istung

Teisipäev, 14.05.2019, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine
1. 10:03 Õiguskantsleri ettepanek anda nõusolek Riigikogu liikmelt Kalev Kallolt saadikupuutumatuse äravõtmiseks ja tema suhtes kohtumenetluse jätkamiseks
2. 10:16 Riigikogu otsuse "Kaupo Paali Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu (6 OE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu I istungjärgu 6. töönädala teisipäevast istungit. Kas Riigikogu liikmetel on soovi üle anda eelnõusid ja arupärimisi? Erki Savisaar, palun!

10:01 Erki Savisaar
Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Keskkonnakomisjon pidas oma eilsel istungil maha arutelu ning otsustas üle anda kaks otsuse eelnõu. Esimene Riigikogu otsuse eelnõu on SA Keskkonnainvesteeringute Keskus nõukogu liikmete tagasikutsumise ja uute liikmete nimetamise kohta. Teine on Riigikogu otsus Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukogu liikmete nimetamise kohta. Mõlemad otsused tulenevad seadusest ja ma loodan, et me saame need siin kevadperioodil menetletud. Aitäh!

10:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Rohkem eelnõude ja arupärimiste üleandmise soovi ei ole. Olen juhatuse nimel vastu võtnud kaks otsuse eelnõu, Riigikogu juhatus menetleb neid vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Head kolleegid, nüüd teated. Täna pärast täiskogu istungi lõppu toimuvad siin istungisaalis järgmiste toetusrühmade asutamiskoosolekud. Esiteks, vabadusvõitlejate ja represseeritute toetusrühm, kokkukutsuja Anti Poolamets. Teiseks, mesinike toetusrühm, kokkukutsuja Tarmo Kruusimäe. Kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Kohalolijaks registreeris ennast 77 Riigikogu liiget, puudub 24.

---

1. 10:03 Õiguskantsleri ettepanek anda nõusolek Riigikogu liikmelt Kalev Kallolt saadikupuutumatuse äravõtmiseks ja tema suhtes kohtumenetluse jätkamiseks

10:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt: õiguskantsleri ettepanek anda nõusolek Riigikogu liikmelt Kalev Kallolt saadikupuutumatuse äravõtmiseks ja tema suhtes kohtumenetluse jätkamiseks. Enne, kui me läheme selle punkti menetlemise juurde, ma lühidalt tutvustan menetlemise korda. Kõigepealt on õiguskantsler Ülle Madise ettekanne kuni 15 minutit. Seejärel ... Head kolleegid! (Juhataja helistab kella.) Tähelepanu! Seejärel on kõigil Riigikogu liikmetel võimalus esitada ettekandjale üks suuline küsimus, mille esitamise aeg on ikka üks minut. Seejärel on Riigikogu liikme Kalev Kallo ettekanne kuni viis minutit, millele järgnevad läbirääkimised, kus sõna võivad võtta isiklikult Riigikogu liikmed ning komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Pärast läbirääkimiste lõpetamist paneb istungi

juhataja hääletamisele küsimuse, kes on õiguskantsleri ettepaneku poolt. Hääletamine on avalik. Ettepaneku vastuvõtmiseks on nõutav Riigikogu koosseisu häälteenamus ja saali otsus vormistatakse Riigikogu otsusena. Ongi vist kõik menetluse kohta. Riigikogu liikmetel küsimusi ei ole? Ei ole.
Siis läheme esimese päevakorrapunkti juurde: õiguskantsleri ettepanek anda nõusolek Riigikogu liikmelt Kalev Kallolt saadikupuutumatuse äravõtmiseks ja tema suhtes kohtumenetluse jätkamiseks. Ettekandja on õiguskantsler Ülle Madise. Palun!

10:05 Õiguskantsler Ülle Madise

Austatud Riigikogu istungi juhataja! Austatud Riigikogu! Vastavalt põhiseaduse §-le 76 ja § 139 lõikele 3 teen Riigikogule ettepaneku Riigikogu liikme Kalev Kallo saadikupuutumatuse äravõtmiseks. Riigikogu nõusolekut on vaja Kalev Kallo suhtes kohtumenetluse jätkamiseks. Rõhutan, et selle ettepaneku tegemine ega ka saadikupuutumatuse võimalik äravõtmine ei tähenda, et Riigikogu liige on kuriteos süüdi, samuti ei peata see tema volitusi Riigikogu liikmena. Riigikogu liikme volitused lõppevad juhul, kui kohus mõistab ta süüdi.
Nii nagu seadus seda nõuab, loen ette, milles Riigikogu liiget süüdistatakse. Kalev Kallole on esitatud süüdistus järgmiste kuritegude toimepanemises. Esiteks, Hillar Tederilt Edgar Savisaarele altkäemaksu vahendamine (KarS 296 lg 1). Teiseks, Edgar Savisaare poolt suures ulatuses altkäemaksu võtmisele kaasaaitamine (KarS 294 lg 2 p 4 ja lisaks viide süüdistatava rollile selles juhtumis, § 22 lg 3). Kolmandaks, Hillar Tederi poolt suures ulatuses altkäemaksu andmisele kaasaaitamine (KarS § 298 lg 2 p 3 ja ka siin on viide osalusele selles kuriteos). Neljandaks, Hillar Tederi poolt Edgar Savisaare esinduses MTÜ-le Eesti Keskerakond suures ulatuses keelatud annetuse tegemisele kaasaaitamine ning keelatud annetuse vastuvõtmisele kaasaaitamine (KarS § 402^1 lg 1 ja jällegi viide osalise staatusele). Märgitud suur ulatus tähendab karistusseadustiku § 12^1 järgi rahasummat, mis jääb 40 000 ja 400 000 euro vahele.
Kalev Kallole süüks pandavate kuritegude üksikasjalikum kirjeldus on toodud õiguskantsleri kirjalikule ettepanekule lisatud riigi peaprokuröri taotluses. Kohtuistungid selles asjas algasid Harju Maakohtus 2017. aasta juunis. Süüdistus esitati kaheksale füüsilisele ja ühele juriidilisele isikule. Praeguseks on üks inimene kokkuleppemenetluses süüdi mõistetud ja kahe inimese suhtes on kriminaalmenetlus lõpetatud. Ülejäänud isikute suhtes menetlus jätkub ja järgmised kohtuistungid on planeeritud 16.–19. juunini k.a. Vastavalt kriminaalmenetluse seadustiku § 382^6 lõikele 2 tutvub õiguskantsler vajaduse korral kriminaaltoimiku materjalidega, kuid ei hinda seejuures kogutud tõendeid. Riigikogule tohib õiguskantsler jätta ettepaneku tegemata ja riigi peaprokurörile taotluse põhistatult tagastada üksnes juhul, kui Riigikogu liikmele süüdistuse esitamine olnuks või tema suhtes kohtumenetluse jätkamine oleks ilmselgelt põhjendamatu. Õiguskantsler hindab materjale tervikuna, ei asu prokuratuuri ega kohtu asemele. Õiguskantsler hindab materjali tervikuna selleks, et jõuda järeldusele, kas on kuritarvitatud täitevvõimu, kas sellel kohtumenetlusel on ilmselged poliitilised või muud kohatud motiivid – kas inimest kiusatakse taga, kui rahvakeeli väljendada.
Austatud Riigikogu! Selle kriminaalasja materjalide ja jälitustoimikuga, sh jälitustoimingute lubadega tutvumisel ei ilmnenud ühtegi sellist asjaolu, mis seaks kahtluse alla esitatud põhjendused kriminaalmenetluse jätkamiseks. Pole alust kahtlustada, et kriminaalmenetluse alustamine või konkreetselt Kalev Kallole süüdistuse esitamine oleks toimunud mõnel ebakohasel, näiteks poliitilisel motiivil. Veel kord: Riigikogule ettepaneku tegemisel ei anna õiguskantsler hinnangut süüdistatava süü olemasolu ega selle tõendatuse kohta. Ka Riigikogu ei otsusta täna Kalev Kallo süüküsimust, kui annab nõusoleku tema suhtes eelkirjeldatud asjaoludel kohtumenetluse jätkamiseks. Vastavalt põhiseaduse § 22 lõikele 1 ei tohi kedagi käsitada kuriteos süüdiolevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus. Saadikupuutumatuse äravõtmine annab üksnes võimaluse jätkata Kalev Kallo suhtes kohtupidamist ja selgitada välja tõde. Aitäh!

10:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Riigikogu liikmetel teile küsimusi ei ole. Nüüd on Riigikogu liikmel Kalev Kallol võimalus soovi korral sõna võtta. Palun, viis minutit!

10:11 Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Parlamendiliikmelt saadikupuutumatuse äravõtmist on siin saalis arutatud varemgi, tegemist pole esmakordse juhtumiga. On kaasuseid, kus saadikutöö kõrval soovitakse end kaitsta kohtus, jagada oma aega ja tähelepanu. Mina palun täna võimalust keskenduda tööle ametis, kuhu mind on valitud. Olen olnud selle protsessi keskel kahetsusväärselt juba kolm aastat ja kaheksa kuud. See on olnud pingeline aeg, mis paratamatult jätab jälje nii inimesele, tema perele kui ka tööle. Eesti inimesed on mind usaldanud Riigikogu liige olema ning ma soovin, et minu kõige olulisem eesmärk oleks nende esindamine ja töötamine Eesti riigi arengu heaks. Tahan panustada enda aega, teadmisi ja kogemusi täielikult saadikutöösse, jättes selleks ajaks kõrvale protsessi, mis on mind juba liiga pikalt saatnud. Seetõttu loodan, et saadikupuutumatus võimaldab mulle selle koosseisu ajaks töörahu. Mind siia valinud inimesed teadsid minu seotusest protsessiga, aga ikkagi toetasid. Olen seda varem öelnud ja kinnitan veel kord ka siin teie ees, et tunnen end olevat järginud kõiki Eesti Vabariigi seadusnorme, samas olen alati olnud valmis tegema koostööd nii prokuratuuri kui ka kohtuga, et selgitada välja tõde. Ma ei soovi erandit, mis jätab mind võimaluseta end kaitsta, vastupidi, aga saadikupuutumatus annaks mulle veidi enam aega teha segamatult tööd, mida inimesed minult ootavad. Kohtuistung jätkuks igal juhul pärast volituste lõppemist, pole vähematki ohtu, et see aegub või kuidagi kaob.
Head kolleegid! Austan õiguskantsleri ettepanekut ja teie otsust, kuid loodan, et annate mulle võimaluse töötada koos teiega segamatult ning lisapingeteta. Soovin jätkata enda kaitsmist pärast seda, kui oleme koos vastu võtnud olulisi otsuseid ja panustanud meie riigi tulevikku. Aitäh!

10:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Kas Riigikogu liikmetel on läbirääkimiste soovi? Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Siis läheme hääletusprotseduuri juurde.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele, kas olete õiguskantsleri ettepaneku poolt. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Õiguskantsleri ettepaneku poolt hääletas 52 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Riigikogu otsustas õiguskantsleri ettepanekut toetada.

---

2. 10:16 Riigikogu otsuse "Kaupo Paali Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu (6 OE) esimene lugemine

10:16 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Läheme edasi! Tänane teine päevakorrapunkt on Riigikohtu esimehe Villu Kõve esitatud Riigikogu otsuse "Kaupo Paali Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu 6 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Jaak Madisoni!

10:16 Jaak Madison
Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Seda küsimust, mis puudutab Riigikohtu liikme kandidaadi ametisse nimetamist, käsitles põhiseaduskomisjon 6. mail. Komisjoni istungist võtsid osa Indrek Saar, Andrei Korobeinik, Hanno Pevkur, Oudekki Loone, Paul Puustusmaa, Taavi Rõivas, Vilja Toomast ja siinkõneleja. Riigikohtu esimees härra Villu Kõve tutvustas kandidaati ja kuna kandidaat on juba kohtunud kõikide fraktsioonidega, siis komisjonis enam küsimusi ei olnud. Tundus, et uue kandidaadi toetus on väga konsensuslik, kuid sellest hoolimata tehti ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 14. maiks ehk tänaseks, määrata ettekandjaks siinkõneleja ja teha juhatusele ettepanek võimaldada vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 117 lõikele 3 Kaupo Paalil esineda täiskogu ees kuni 5-minutilise ettekandega. Kõik otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

10:18 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Selle päevakorrapunkti arutelul on igal Riigikogu liikmel võimalik esitada üks suuline küsimus kummalegi ettekandjale. Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Ma palun nüüd kõnetooli Riigikohtu liikme kandidaadi Kaupo Paali!

10:18 Riigikohtu liikme kandidaat Kaupo Paal
Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu! Mul on suur au seista täna siin teie ees selle päevakorrapunkti arutamisel. Minu esinemine on siiski väga erandlik, sellepärast et reeglina peaks just kirjalik kohtuotsus olema see, mille kaudu kohtunik avalikusega suhtleb. Just kirjalik kohtuotsus peaks olema kohtuniku autoportree, milles ta presenteerib enda seisukohti ja tõekspidamisi. Kohtunik ei ole teatavasti poliitiline otsustaja. Kohtunikul ei ole enda poliitilist programmi. Kohtunik ei ole seadusandja. Kohtunik lahendab kitsast konkreetset kohtu ette toodud vaidlust seadusandja vastu võetud seaduste alusel.
Aga täna ma tahan teiega jagada, austatud Riigikogu, ühte küsimust, mis minu hinnangul on tsiviilkohtupidamise juures kõige olulisem. Teatavasti on inimeste seas laialt levinud kõnekäänd, et kohtuveskid jahvatavad aeglaselt. Ja selleks, et kohtus võitu saada, peaks palkama kalli advokaadi. Nii mõnelgi meie hulgast on suurimas vihahoos üle huulte tulnud fraas, et ma kaeban su kohtusse – see võiks olla see kõige hullem, mida oma vaenlasele tahta. Me võime iga päev ajalehtedest lugeda kümnetest kohtuasjadest, kus kedagi mõistetakse süüdi või õigeks. Enamik kohtuasju, millega kohus tegeleb, on tsiviilasjad. Need on need, millega mina olen tegelenud viimased enam kui kümme aastat Tallinna Ringkonnakohtus õigust mõistes ja enne seda kümme aastat õigusloomega tegeledes. Tsiviilasjad on need, mille puhul tavaline inimene pöördub kohtusse siis, kui tal on nii suur mure, et ta kuskilt mujalt abi ei saa. Tsiviilasjades ei ole kohus karistaja ega repressiivorgan. Tsiviilasjades on kohtu eesmärk inimesi aidata. Meie eesmärk on, et iga inimene, kes kohtumaja uksest väljub, väljuks sealt teadmisega, et kui tal veel kunagi on vaja kohtusse pöörduda, siis kohus süveneb tema muresse, teeb probleemi enda jaoks lõpuni selgeks, on inimlik, osavõtlik ja kaitseb tema õigusi piisaval määral. Selle eesmärgi saavutamiseks saab kindlasti üht-teist ära teha seadusandja, aga põhiline, kes saab selle tagada, on kohtunikkond, kes õigust mõistab. See on see mõõdupuu, mille järgi saan mina otsustada, kas mina kohtunikuna olen õnnestunud või mitte. Aitäh teile!

10:21 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, austatud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Riho Breivel, palun!

10:21 Riho Breivel
Eelmise punktina võttis parlament täna Kalev Kallolt ära saadikupuutumatuse. See ei puuduta küll teie kui tulevase Riigikohtu liikme ülesandeid, aga mida te arvate isiklikult: kas on ikkagi õige see teatud kaasnev karistus, kui me võtame inimeselt ära saadikupuutumatuse, kuigi ei ole kindlad, et ta on süüdi?

10:22 Riigikohtu liikme kandidaat Kaupo Paal
Aitäh! Tõepoolest, minu valdkond on tsiviilvaidlused ja kui ma Riigikohtus tööle hakkan, siis tsiviilkolleegiumis. Aga vaieldamatult on kriminaalkohtumenetlus see valdkond, kus inimeste põhiõigused on tuntava surve all. Sellepärast tuleb loomulikult väga tähelepanelikult suhtuda igasse kriminaalmenetlusse, mitte ainult nendesse, mida viiakse läbi parlamendisaadikute suhtes. Nii peab see olema absoluutselt iga inimese puhul.

10:23 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Mart Nutt, palun!

10:23 Mart Nutt
Aitäh! Austatud Riigikohtu liikme kandidaat! Ka minu küsimus ei puuduta tsiviilküsimusi, pigem riigiõiguslikke küsimusi, aga teilt kui Riigikohtu liikme kandidaadilt on minu arvates sobiv seda küsida. Ma olen seda küsinud ka teistelt Riigikohtu liikme kandidaatidelt. Nimelt, aeg-ajalt on Eestis tõstatunud küsimus, kas meie riigis oleks vaja konstitutsioonikohut. Nagu me teame, mõnedes riikides, nagu Saksamaa, aga ka Ida-Euroopa riigid, on see olemas. Põhjamaades seda ei ole, saadakse ilma hakkama. Milline on teie isiklik seisukoht: kas Eesti vajaks konstitutsioonikohut või lahendab praegune kohtusüsteem konstitutsioonilised vaidlused piisavalt hästi?

10:23 Riigikohtu liikme kandidaat Kaupo Paal

Aitäh! Tegelikult on see poliitiline otsustus, mis on seadusandja pädevuses. Kui seadusandja peaks üht- või teistmoodi otsustama, siis kindlasti saaks Eesti töötada nii praeguse süsteemiga jätkates kui ka eraldiseisva konstitutsioonikohtuga. Selle küsimuse otsustamisel tuleks kindlasti arvestada seda, et Eesti on suhteliselt väike. Konstitutsioonikohus hästi kõrge ja olulise organina vajaks väga austusväärseid, väga pädevaid kohtunikke nende asjade lahendamiseks. Aga kui kõiki poolt- ja vastuargumente kaaludes seadusandja peaks otsustama eraldiseisva konstitutsioonikohtu asutada, siis kindlasti meie põhiseaduslik kord toimiks ka sellega. Praeguse põhiseaduse kehtivus on küll näidanud, et tegelikult töötab ka see süsteem, mis meil praegu on.

10:24 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Urve Tiidus, palun!

10:24 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikohtu liikme kandidaat! Mul on teile lihtne küsimus. Enne sellesse ametisse asumist te olete kindlasti end hästi asjadega kurssi viinud ja läbi mõelnud, mis teid seal ees ootab. Mis saab teie jaoks selles ametis olema kõige suurem väljakutse nii erialaselt kui ka lihtsalt inimesena?

10:25 Riigikohtu liikme kandidaat Kaupo Paal
Aitäh! Olles senimaani vaadanud Riigikohtu poole ringkonnakohtust, ringkonnakohtunikuna töötades, tundub kõige suurem väljakutse minu jaoks olevat olla Riigikohtu liikme vääriline. Püüan teha seda tööd piisavalt hästi ja langetada kaalutletud otsuseid. Kas ma seda suudan, on kõige suurem hirm sellesse ametisse astumisel.

10:25 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kas fraktsioonidel on soov läbi rääkida? Läbirääkimiste soovi ei ole. Läheme lõpphääletamise juurde ja tuletan meelde, et isikuvalimistel on hääletamine salajane.
Austatud Riigikogu! Lähtudes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 117 lõikest 3, panen lõpphääletusele Riigikohtu esimehe Villu Kõve esitatud Riigikogu otsuse "Kaupo Paali Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Eelnõu poolt hääletas 76 Riigikogu liiget, vastu või erapooletu ei olnud keegi. Eelnõu on otsusena vastu võetud. Soovime Riigikogu poolt Kaupo Paalile jõudu tööle Riigikohtu liikme vastutusrikkal tööpostil.
Aitäh, kolleegid! Riigikogu tänane istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 10.28.